Lakialoite LA 3/2020 vp

Kimmo Kiljunen sd ym.

Lakialoite laiksi kansalaisaloitelain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa esitetään, että kansalaisaloitelain 5 §:n 2 momenttia muutetaan siten, että lakiin sisällytetään nykyisen kansalaisaloitemenettelyn lisäksi rinnakkaismenettely, jossa 10 000 allekirjoitusta kerännyt kansalaisaloite käsitellään samalla tavalla kuin kansanedustajan tekemä kirjallinen kysymys. Näin voitaisiin taata kansalaisaloitteen tuleminen paremmin huomioiduksi, mikä vastaisi kansalaisaloitteen alkuperäistä tarkoitusta.

Lisäksi lakialoitteessa esitetään kansalaisaloitteen allekirjoitusten keräysajan pidentämistä 12 kuukauteen. Tämä mahdollistaisi sen, että esimerkiksi vuodenajat, lomakaudet tai julkisuudessa käytävä keskustelu eivät vaikuttaisi ratkaisevasti aloitteen menestymiseen. Allekirjoitusten keräysajan pidennys korjaisi myös sen esiin nousseen ongelman, että suuri osa kansalaisaloitteista raukeaa, koska niihin ei ehditä kerätä tällä hetkellä vaadittua 50 000 allekirjoitusta määräajassa.

PERUSTELUT

Kun kansalaisaloitemenettely otettiin vuonna 2012 käyttöön, se nähtiin rakentavana keinona herättää ajankohtaiskeskustelua ja saada kansalaisten ääni kuuluviin ja osalliseksi päätöksenteossa.

Kansalaiset suhtautuvat kansalaisaloitteiden tuomiin vaikuttamismahdollisuuksiin positiivisesti. Tästä huolimatta tilastot osoittavat, että aloitteet eivät ole muodostuneet tehokkaaksi keinoksi saada aikaan lakimuutoksia: tällä hetkellä vireille on pantu yhteensä 1 071 aloitetta, näistä eduskuntaan on toimitettu 35 ja vain kaksi aloitetta on johtanut lakimuutokseen.

Osasyynä kansalaisaloitteiden etenemättömyyteen voi olla se, että aloitteita ei käsitellä yhtä intensiivisesti kuin hallituksen lakiesityksiä, vaikka se nimenomaan oli tavoitteena. Myös kansalaiset ovat arvostelleet kansalaisaloitteiden käsittelyä siitä, että menettely on liian usein ollut pelkkä muodollisuus eivätkä aloitteet ole aidosti tavoitteet päätöksentekijöitä.

Jotta kansalaisaloitteesta tulisi vahvempi vaikuttamiskeino, lakialoitteessa esitetään, että aloitemenettelyä uudistetaan siten, että 10 000 allekirjoitusta keränneet aloitteet etenevät samanlaiseen käsittelyyn kuin kansanedustajaan tekemät kirjalliset kysymykset ja tulevat näin ministerin vastattavaksi. Tällöin tietoisuus kansalaisaloitteessa esiin nostetusta kysymyksestä paranisi ja kansalaiset tulisivat paremmin kuultua ja saisivat asiaansa vastauksen.

Valmis
5.0

Tällä hetkellä perustuslain (731/1999) 53.3 §:n mukaan kansalaisaloitteen hyväksymiseksi vaaditaan 50 000 allekirjoitusta äänioikeutetuilta Suomen kansalaisilta. Edelleen kansalaisaloitelain (12/2012) 5.2 §:ssä todetaan, että allekirjoitusten tulee olla kerättynä kuuden kuukauden aikana. 50 000 allekirjoituksen kerääminen on vaativa tehtävä, ja suuri osa kansalaisaloitteista kaatuukin jo allekirjoitusvaiheessa.

Jotta usein pienillä henkilöresursseilla toimivat yhdistykset ja järjestöt pystyisivät keräämään tärkeiksi kokemiinsa asioihin vaaditun määrän allekirjoituksia, lakialoitteessa ehdotetaan allekirjoitusten keräysajan pidentämistä 12 kuukauteen, jolloin esimerkiksi vuodenajat, lomakaudet tai median herättämä keskustelu eivät ratkaisevasti vaikuttaisi kansalaisaloitteiden menestymiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

kansalaisaloitelain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansalaisaloitelain (12/2012) 5 §:n 2 momentti ja
lisätään 5 §:ään uusi 4 ja 5 momentti seuraavasti:

5 §

Kannatusilmoitusten kerääminen

— —

Kannatusilmoitukset on kerättävä kahdentoista kuukauden kuluessa aloitteen päiväyksestä.

— —

Kun kansalaisaloite on kerännyt 10 000 kannatusilmoitusta, se voidaan toimittaa hallituksen kuultavaksi aloitteen vastuuhenkilön toimesta.

Hallitus on velvollinen antamaan niistä kirjallisen vastauksen 21 päivän kuluessa siitä, kun kansalaisaloite on toimitettu hallitukselle.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

Lakialoite LA 3/2020 vp

Helsingissä 2.3.2020

Kimmo Kiljunen sd
Sebastian Tynkkynen ps